

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
15 червня 2022 року*

ОДЕСА

УДК: 371.013+378(01)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Соловейчук Олена Максимівна – секретар Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №11 від 30.06.2022 р.)*

Рецензенти:

Дарманська І. М. - доктор педагогічних наук, доцент, декан факультету педагогічної освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Княжева А. І. - доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної конференції. Одеса : Університет Ушинського, 2022. 261 с.

До збірника ввійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої різним аспектам організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, підготовці фахівців соціономічної сфери.

Науковці та студенти висвітлюють питання щодо сучасних методів та форм організації освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

Останнім часом заклади вищої освіти стали активно включати у навчальний процес таку інтерактивну форму роботи зі студентами як «event-заняття», що ґрунтується на event-технології, що дозволяє перетворити заняття за допомогою допоміжних ефектів на виняткову подію для особистості.

Метою event-технологій в освітньому процесі є:

- допомогти реалізувати особистісні запити у процесі освіти;
- сприяти успішному освоєнню дисципліни;
- навчити співпрацювати, взаємодіяти (працювати у команді);
- соціалізація та професійне самовизначення особистості.

«Event-технології» виконують такі функції, як:

- дидактичну;
- релаксаційну;
- соціалізуючу.

Event-заняття не може замінити лекційні або практичні заняття та викладач обмежений у часі навчальною програмою. Однак у засвоєнні складного та об'ємного розділу дисципліни, event-заняття будуть сприяти заповненню прогалін у пройденій теоретичній частині дисципліни, закріпленню теоретичних положень та вмінню застосовувати їх при виконанні практичних завдань.

Отже, застосування інтерактивних технологій і методів навчання в підготовці майбутніх учителів сприяє активізації участі студентів в опануванні змісту навчальних дисциплін, сприяє їх продуктивності та практичності, підвищує комунікативні якості здобувачів вищої педагогічної освіти, у цілому забезпечуючи тим самим ефективність процесу навчання здобувачів.

Список використаних джерел:

1. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»: Наказ Міністерства освіти і науки від 23.12.2020 р. № 2736. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv>.
2. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник. К., 2011. 324 с.
3. Ягоднікова В.В. Інтерактивні форми і методи навчання у вищій школі навч.-метод. посіб. Київ., 2009. 80 с.

ПЕТУХОВА Ірина Олексіївна

ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ НУШ

Нова українська школа – це середовище активного навчання, де учні можуть розвивати навички, які у майбутньому стануть їм у пригоді в реальному

житті. Такий підхід отримав назву діяльнісного, а його ідеї знайшли розвиток у Державних стандартах базової середньої освіти. Діяльнісний підхід відображено в цілях та вимогах до результатів освіти, що перекликається із принциповими положеннями Концепції Нової української школи, а саме:

✓ цілі освіти: не сума «знань, умінь, навичок», а сформовані пізнавальні та особистісні здібності учня;

✓ вимоги до результатів освіти: формується особистість із набором компетенцій та освоєння учнями «універсальних навчальних процесів».

Універсальні навчальні дії як сукупність способів дій учня забезпечують його здатність до самостійного засвоєння нових знань і вмінь: уміння вчитися, робити свідомий вибір, вирішувати реальні життєві проблеми, бути конкурентним, що є дуже актуальним та ключовим у процесі підготовки майбутніх учителів технологій. Адже саме через діяльнісний підхід відбувається формування універсальних навчальних дій у закладах загальної середньої освіти, а ключових компетентностей – у соціумі. Діяльнісний підхід як складова фахової та педагогічної підготовки вчителів технологій змінює такі цілі освіти:

- дає не так багаж знань, при всій їхній значущості, як забезпечує загальнокультурний, особистісний та пізнавальний розвиток учня, тобто озброює вмінням учитися;

- визначає нові вимоги до змісту навчальних програм – вони повинні забезпечити високу мотивацію учнів до предмета;

- визначає нові вимоги до організації навчання – перехід до активних методик та освітніх технологій;

- змінює роль учня – він перетворюється із об'єкта на суб'єкт навчання, стає його учасником, а як наслідок – мотивація, активність, інтерес до пізнання;

- змінює роль учителя: він тепер не єдине джерело знань, не інформатор, не контролер, а насамперед організатор, координатор, тьютор, наставник, помічник, консультант;

- сприяє формуванню ключових компетенцій учнів.

Таким чином, за умов діяльнісного підходу учень на заняттях з технологій через створення вчителем відповідних педагогічних умов сам здобуває знання у процесі власної навчально-пізнавальної діяльності.

У Законі України «Про освіту» діяльнісний підхід визначений як основа концепції розвивального підходу в освіті. Такий підхід тісно пов'язаний із комунікативним, оскільки передбачає навчальне співробітництво, в якому зацікавлені як ініціативні учителі, так і учні. Саме на уроках технології командна форма роботи учасників освітнього процесу надає широкі можливості реалізації цього підходу при виконанні творчих проєктів. Спираючись на принцип єдності свідомості та діяльності у своїх працях С. Л. Рубінштейн визначив власний варіант діяльнісного підходу, а саме, суб'єктно-діяльнісного, за якого «суб'єкт у своїх діяннях не тільки виявляється і проявляється, а й створюється і визначається. Тим, що він робить, можна визначити те, чим він є

та сформувавши його самого».

У свою чергу А. Н. Леонтьєв надав більше розуміння принципу єдності свідомості та діяльності шляхом представлення цього принципу у поєднанні психіки через різні її форми і прояви. Так складовими вищезазначеної діяльності є три структурні одиниці:

- 1) діяльність – мотиваційна складова;
- 2) дія – спрямовується метою;
- 3) операція – реалізація створення відповідних умов її руху.

З уведенням Д. Б. Ельконіним поняття провідної діяльності, котра має більшу відповідність до пріоритетного мотиву у конкретний віковий період чи будь-якої ситуації, що є важливою для особистості. Таким чином, особистість стає активною саме у процесі комунікації з оточуючим середовищем і містить алгоритм рішень життєво важливих, які за своєю суттю спрямовують формування і розвиток особистості. Можна визначити основні дидактичні принципи діяльнісного підходу в процесі навчання технологій:

- принцип діяльності: учитель на уроці повинен створити такі умови, за яких учні не просто отримують готову інформацію, а самі добувають її;
- принцип безперервності: результат кожного етапу навчання є основою для наступного;
- принцип цілісності: знання та практика доповнюють один одного, сприяючи формуванню гармонійно розвиненої особистості;
- принцип «мінімаксу»: школа надає кожному учневі інформацію в тому максимальному обсязі, в якому може її засвоїти;
- принцип психологічного комфорту: створення на уроках доброзичливої атмосфери та мінімізація можливих стресових ситуацій;
- принцип варіативності: здатність учня дивитись на означену проблему чи проблемну ситуацію з різних боків і визначати кілька можливих варіантів рішення;
- принцип творчості: стимулювання в учнів творчих підходів до навчання, надання їм можливості здобувати досвід своєю творчою діяльністю.

Саме діяльнісний підхід у навчанні технологій найбільш спрямований на створення умов рішення творчих і креативних завдань, які сприяють розвитку логічного та творчого мислення, мовлення та мотивації щодо виникнення інтересу самостійно пізнавати світ.

Американський учений Дж. Дьюї запропонував концепцію «навчання через діяльність», тобто навчання думки дії. Серед запропонованих ним принципів були такі: урахування інтересів учнів; навчання через діяльність;

пізнання і знання – результат долання труднощів; вільна творча робота та співробітництво. У процесі підготовки майбутніх учителів технологій та вирішенні ними педагогічних творчих завдань, що передбачають активне мислення та комунікацію, діяльнісний підхід ставить перед ними такі завдання:

- розвиток та виховання особистості відповідно до вимог сучасної інформаційної спільноти;
- розвиток учнями здатності самостійно отримувати та обробляти

інформацію з навчальних питань;

- індивідуальний підхід до учнів;
- розвиток комунікативних навичок учнів;
- застосування творчого підходу у процесі здійснення педагогічної діяльності;
- самостійне здійснення алгоритму дій, спрямованих на отримання знань та вирішення поставлених перед ними навчальних завдань.

Щоб діяльнісний метод працював ефективно, в педагогіці розроблено різні технології, зокрема:

- проблемно-діалогічну – спрямовану на постановку навчальної проблеми та пошук її вирішення (учитель разом із дітьми формулюють тему уроку й у процесі взаємодії вирішують поставлені освітні завдання, внаслідок чого в учнів формуються нові знання);
- оцінювання – в учнів формується самоконтроль, здатність оцінювати свої дії та їхній результат самостійно, знаходити свої помилки (розвивається мотивація до успіху);
- продуктивного читання – дозволяє вчитися розуміти прочитане, отримувати з тексту корисну інформацію та формувати свою позицію у результаті ознайомлення з новою інформацією.

Таким чином, важливими якостями на сучасному етапі розвитку технологічної освіти є: здатність самостійно отримувати та обробляти інформацію, формувати свою думку на основі отриманої інформації, самостійно знаходити та виправляти свої помилки. Адже, діяльнісний підхід у навчанні передбачає проведення уроку, на якому учень є активним суб'єктом педагогічного процесу, а для вчителя важливим є самовизначення учня в процесі навчання. Пропонуємо розглянути план діяльності вчителя технологій та учнів на різних етапах уроку. Застосування діяльнісного підходу на практиці ефективно лише у разі правильної реалізації його принципів. Із цією метою вчитель повинен скласти план уроку та провести його відповідно до алгоритму організації уроку за діяльнісним підходом через мотивацію інтересу до предмета та процесу навчання і навичок самостійного вивчення матеріалу з поставлених питань.

Як результат вище визначеного активна особистість з установкою на життєво принципову орієнтацію впроваджує отриманні компетентності як в життєвих ситуаціях так і в навчальних. Тут вже можна констатувати, що така особистість здатна самостійно визначати власні цілі, знаходити шляхи рішення та нести відповідальність за отримані результати. Досягнення таких результатів обумовлене розумінням вчителями технологій, що сучасний освітній процес передбачає спільну діяльність учня та педагога та має бути заснований на принципах співробітництва та взаєморозуміння.

Отже, діяльнісний підхід у системі підготовки майбутніх учителів технологій в умовах НУШ характеризується чітким направленням освітнього процесу на створення педагогічних умов для розвитку ключових компетентностей і наскрізних умінь особистості, реалізації теоретичних знань

при вирішенні практичних завдань, формування здатності працювати в команді та самостійної пізнавальної діяльності, успішної інтеграції у соціумі та професійній самореалізації.

Список використаних джерел:

1. Вікторенко І., Горобець Л. Нові професійні ролі та функції сучасного вчителя контексті Концепції нової української школи. Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти. Слов'янськ, 2019. Вип. 11. С. 93-106.
2. Галюка О. Соціально-професійні ролі вчителя в умовах Нової української школи. 2022. URL: <https://sno.udpu.edu.ua/index.php/naukovo-metodychna-robota/91-tendentsiyi-suchasnoyi-pidhotovky-maybutnikh-uchyteliv-pochatkovoyi-shkoly/263-sotsialno-profesijni-rol-i-vchitelya-v-umovakh-novoji-ukrajinskoji-shkoli>
3. Компетентності НУШ для учнів. RTL: <https://cutt.ly/okgdey7>
4. Пушкарьова Т. О., Воронцова Е. В. Типи уроків у діяльнісній технології навчання. RTL: <https://cutt.ly/nkscYkh>
5. Сорочук І. І. Роль діяльнісного підходу у процесі становлення педагога нового покоління. RTL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/12.1/15.pdf>

ПЕТУХОВА Тетяна Анатоліївна

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ НУШ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Як зазначається у Концепції Нової української школи, здобувачі освіти мають розуміти важливість і вміти отримувати освіту та практичний досвід протягом всього свого життя та професійної діяльності, мати сформоване критичне мислення, визначати предметні цілі та виробляти алгоритми їх досягнення, формувати власні творчі ідеї, а також мати навички командної співпраці, комунікувати в полікультурному оточенні та постійно прагнути оволодіти вміннями і компетенціями, яких сьогодні потребує більшість професій. Тому важливо створити умови, за яких учні перетворюється із об'єктів впливу на суб'єктів взаємодії і стають:

- активними учасниками процесу навчання;
- переборюють страх критики;
- вчаться слухати одне одного;
- толерантно ставитися до іншої думки;
- приймати групові рішення.

За новою освітньою політикою держави, що закладена у концепції Нової української школи ще два роки тому, відбувається багаторівневий процес наукового обумовлення сутності, обґрунтованого відбору різних за напрямками форм і методик щодо організації освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти, а разом із тим і професійного рівня вчителя.